

Миллий Тикланish Партияси

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партиясининг ҳафталик газетаси 1996 йил 17 декабр 50 (79)- сон

Замон шарҳлари
Рост. Белни қаттиқ сирмаб, пешонани тангри ишга киришмагунча ҳеч бир иш битмайди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

ОСОЙИШТА ҲИРАДИГАН ЗАМОН ЭМАС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ 14 ДЕКАБРДА БУХОРОДА САФАРДА БЎЛДИ. ВИЛОЯТ ҚЕНАШЛАРИДА НУТҚ СЎЗЛАДИ. БУХОРОНИНГ КЕЛАСИ ЙИЛИ ҲАҚИДА 2500 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН БОРАЁТГАН ТАЙЁРГАРЛИКЛАРНИ КЎЗДАН КЕЧИРДИ. ВИЛОЯТ ҚЕНАШИДА БУХОРОНИНГ ЯНГИ РАҲБАРЛАРИ САЙЛАНДИ.

Демоқратик Жамиятнинг Фарзанди
Миллий тикланиш партияси Тошкент шаҳар ташкилотининг III пленми бўлиб ўтди. Яқинда Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси Тошкент шаҳар ташкилотининг III пленми бўлиб ўтди.

Тикланиш мавзулари
Яқинда Алишер Навоий номидаги опера ва балет Катта театр биносидан бир эмас икки мусикали жамоанинг чиқиши тинглаб, томоша қилдик.

Постсоветология
Балки бугун совет даврини эслаш, битаётган яраларни янгилаш кўп ҳам тўғри ҳисобланмас. Ҳақиқатан ҳам, жанозаси ўқилганга беш йилдан ортиқ вақт ўтган тўзумни ёдга олмақчи оқшага лойиқ иш деб бўлмайди.

Давоми иккинчи бетда
Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

Ташкилотнинг ҳаётини даволат қилди
Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди. Президент қўндалик ҳаётини даволат қилди.

АЖДОДАРИМИЗ БОТИР ЭДИ

Боши биринчи бетда

Бугунги воқелигимиз моҳияти нималарда мустақамлашган... Бундан айтадиган, сийси жихатдан мустақиллик, икти...

хар кунни дуч келадиган бир ҳодисага эътиборни жалб қил...

Кўз-қараш. Мутахассислар таъкидлашларича, кўриш жа...

МУҲАРРИДАН: «Сарв олам» ойнамасининг 11. 12. 96 йилда чиққан янги...

кистон овози», «Шарқ юлдузи», «Саодат», «Езучи», «УзАС»...

ЭРЛИК — БОТИРЛИК ДЕМАК...

Қадимги туркийларнинг ҳаёти билан боғланган тарихий ва...

МААД ЭР КИМ?

Геродот «Тарих» китобида скиф-киммерларнинг Кичик Осиё...

Мидия шохи Киаксар Мадиесни енгишга кучи етмаслигига...

Маад қадимги туркий тилдаги алп, баҳодир сўзига маъно...

Демак, Геродот ва Оссурия манбаларида скиф шохи Мади...

АЛП ЭР ТУНГА КИМ?

Алп Эр — Маад-Ирнинг қадимги синоним шаклидир. Тунга...

Бизнингча, Алп Эр Тунга лақаби Берилишининг бошқа...

Алп Эр Маднинг муқобил номи эканлигини бошқа далил...

Анинг ишма кечурдум, Эшин ема кечурдум, Улум ўтин ичурдум, Ичти бўлуб юзи тарин, Учтин ишн битирдим, Дўстини ҳам кочирдим.

Улум захрин ичирдим, Ичди юзи тиртайиб.

Кайхисрав қўллаган макр «Алп-помис» ва «Алп Манаш» («Манас») эпослар туркумига кирган...

АФРОСИЁБ КИМ?

Афросиёб форо-тожик адабиётидаги ўнлаб вироятларда, Фирдавсийнинг «Шохнома», Хожа...

холанки, Афросиёб номининг бир неча маъноси бўлиб, улар...

Афросиёб — «афро» ва «сиёб» сўзларидан ташкил топган.

Академик В. В. Бартолд «қорахонийлар форсий-эпос таъси...

ЎГУЗХОҲОН КИМ?

Ўғузхон туркий адабиётда кенг тасвирланган шахс. «Ўғузно...

Ўғузхонни Геродот тарихидаги Мади билан боғлаш ҳақиқат...

Абулғозо Баҳодирхон «Шахраи турк» асарига Ўғузхонни...

Ўғузхонни Мади, Алп Эр ва Афросиёбнинг муқобили сифати...

ОЛБЕР (АЛП ЭР)

Қадимги рус халқ оғзаки ижодида туркий халқларнинг урф...

Жаҳон туркийшунослари бошқа туркий сўзлар каби «Олб...

Алп Эрнинг шакли сифатида асосланган. Унинг қайд эттишча...

Рус фольклоршуноси К. Данилов тушлаган қаҳрамонлик эпос...

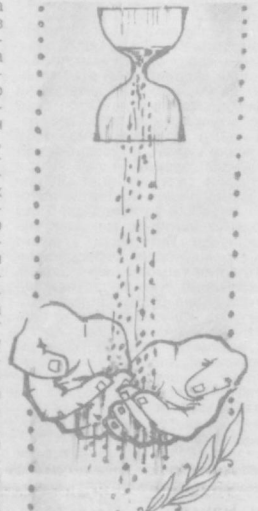
Хуллас, Мади (Маад Эрнинг турли муқобил номлари пайдо...

Европа қитъасида яшайдиган қўллар халқлар уртасида «Ал...

Абдурашид АБДУРАҲМОНОВ, Алишер Навоий номидаги Самарқанд давлат дорилфунуни доценти

Тикланиш мавзулари ПОСТСОВЕТОЛОГИЯ

бийлик рўлини ўйнавчи автомобилсозликка асос солиш билан...

«Билан урчиш қолганимизда», «Қаҳкиратан, Ленинга у...

«Демак, қараш, кўришни оқ бошқарилганда у эътибор...

Тил, Адашмасак бизда ҳали тил ва воқелик уртасидаги...

Тўғри, ушбулар мураккаб масалалардир ва уларни ҳал...

Нафсликамбирини олганда, гап бу ерда таржимонлик билан...

Хар сафар метрога кириб вагонга ўтиригач, каминида...

Хуллас, мавзу яна ўша онга, ижтимоий-миллий онга...

Хўш, ундан қутулишимиз учун нима қилишимиз даркор? Бу энди кейинги мақола учун...

Нутқ, Нутқ таъбир жоиз бўлса, онгининг тилидир. Инсон...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

«Кўриш жа раёни тугри бош мия билан боғлиқ. Онгининг «у...

Азамат ЗИЁ Тоғ гўзали

НАҚШБАНД ХАЛИФАЛАРИ

МАВЛОНО ЯЪҚУБ ЧАРХИЙ

Мавлоно Яъқуб Чархий Ғазна (Афғонистон) шаҳрига тобе кишлоқлардан бири ҳисобланган Чархда туғилгани учун Чархий тахаллусини олган. Манбаларнинг гувоҳлик беришича, у ўз давридаги илмларни мукаммал эгаллаган, кўнглида тасавуфга нисбатан хоҳиш пайдо бўлиб, Бухорога келади ва Хожа Баҳоуддин Нақшбандга учрашади. Бу воқеаларнинг тафсилоти унинг «Рисолаи унсия» номли китобида баён қилинган.

Бир неча синовлардан сўнг, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд Чархийни шоғирдликка қабул қилиб, сўфийлик таълимоти билан таништирибди ва уни Хожа Алоуддин Атторнинг тарбиясига топширади. Хожа Баҳоуддиннинг назари ва Алоуддин Атторнинг тарбияси билан Яъқуб Чархий тез орада маънавий камолотга етди ва Чағонёнда фаолият кўрсата бошлади. Унинг ёзишча, Баҳоуддин Нақшбанд вафот этсада, бирок уни ўз руҳонияти орқали тарбиялаб турган.

Яъқуб Чархий Баҳоуддин Нақшбанд кўрсатмасига мувофиқ халқни Ҳақ йўлига даъват қила бошлади. Ўз асарлари ва етиштирган шоғирлари билан шуҳрати тарқолиб, кўнглида тасавуфга нисбатан хоҳиш пайдо бўлиб, Бухородаги Хожа Баҳоуддин Нақшбандга ўқибди. Унинг ёзишча, Баҳоуддин Нақшбанд вафот этсада, бирок уни ўз руҳонияти орқали тарбиялаб турган.

«Хазрати Хожа (яъни Хожа Ахрори Валий) ҳикоя қилади: «Биринчи марта Хирот томон йўлга чиқиб, Чилдхатаронга етиб келганимда, чиройли бир бузургон (савадогар) работ дарвозаси олдига ўтирганини кўрдим. Фаҳм қилишимча, у хожалардан, Аллох уларнинг руҳларини муқаддас қилсин, тарикаси бўйича (зикрга) машғул эди. «Бу тарика қайси азиздан сизга етишти?» — деб сўрадим. У ўша онда яширмади: «Халғиту кишлоғида Хожа Баҳоуддин Нақшбанд халифаларидан бир киши бор, уларни Мавлоно Яъқуб Чархий дейдилар, бу тарика улардан менга етган», — деди. Сўнг уларнинг фазилатлари ва ҳислатларини баён қилди ва каттақ мақтади. Кўнглимда шу жойдан у ерга жўнаш ва Мавлоно Яъқуб Чархий ҳузурига шошилиш истаги пайдо бўлди.

Авалло Хиротга бордим ва бу ерда тўрт йил туриб қолдим. Шайх Баҳоуддин Умар мени ўз ҳузурига ушлаб туришига ҳаракат қилдилар. Ниҳоят, тўрт йилдан сўнг, Халғиту сари равона бўлдим. Чағонёнга етиб келганимда юз берган заифлик ва беморлик туфайли йигирма кун безақ билан оғриб ётдим ва бу ердан тез чиқиб кетишимни икмоний бўлдим. Бу жойда Чағонён атрофидаги одамлар Мавлоно Яъқуб Чархийда кўп гийбатларни гапирдилар. Ўзимга: «Шунча узок йўлни босиб ўтдинг, энди орқага қайтишинг яхши эмас», — дедим. Улар билан учрашдим, кўп илтифотлар қилдилар ва ҳар хил гаплардан гапириб ўтирдилар. Эрта-сиз уларнинг ҳузурларига борганимда менга каттиқ ғазабини сочдилар, жажл билан кўпол муомала қилдилар. Кўнглимда: «Ғазабларининг сабаби ўша гийбатларга кулоқ солганим ва фикримда нуқсон пайдо бўлганидир», — дедим. Улар бунини очиб айтмасалар ҳам, икки ой аввал келганимни билганларни кўришимни турарди.

Хазрати Эшон (Хожа Ахрори Валий) давом этиб деди: «Ҳақиқатан ҳам, ғазабларининг сабаби ўша гийбатга кулоқ солганим эди. Бироздан сўнг улар яна лутф йўлига кирдилар ва менга илтифот ва иноятлар кўрсатдилар. Сўнг хазрати Хожа Баҳоуддин билан учрашганимни ҳақиқат гапириб бердилар. Бунини кўриб бўлган, тўз «Кел, менга байъат қил» дегандек, кўнглимни узатдилар. Кўнглим уларга кўл узатишни хоҳламади, бунинг сабаби эса уларнинг пешоналариди оқ доғ бўлиб, бу доғ кишининг нафратини келтирадиган касалликка ўхшар эди. Улар кўнглимдаги кирини сезиб, кўнглимни тезда тортидилар. Сўнг бутунлай бошқа суратда намён бўлдилар, ҳўшимдан кета бошладим, йиқилмаслик учун Мавлонога суяниб қолмоқчи бўлдим. Улар яна кўнглимни чўшиб: «Хазрати Хожа Баҳоуддин менинг кўнглимни олган эдилар ва сенинг кўнглинг бизнинг кўнлимиздир, ҳар ким сенинг кўнглингни тутса, Хожа Баҳоуддиннинг кўлини тутган бўлади, деган эдилар», — деди. Дарҳол уларнинг кўнглиридан тутдим. Хожалардан, Аллох уларнинг руҳларини муқаддас қилсин, тарикасини менга таълим бериб, вуқуфи ададий (калимани тайинлашни зикр сифатида тоқ тақорларла), деб аталувчи «нафи ва исбот» вазиёларини ўргатдилар. Шундан сўнг: «Хазрати Хожа Баҳоуддин (Баҳоуддин)дан нимаики бизга етган бўлса, шу-дир, бирок сиз толибларни жазабай йўли билан тарбияламоқчи бўлсангиз, ихтиёр сизда», — дедилар.

Али Сафий «Рашахот»да давом этиб ёзади: «Айтишларича, Мавлоно Яъқуб Чархийнинг баъзи дўстлари: «Бу толибга ҳозиргина хожалар йўлини таълим бердигини, орқасидан эса, толибларни жазабай билан тарбият қилсангиз, ихтиёр ўзингизда» демоқдасиз, бунинг сабаби нимада?» — деб сўрадилар. Улар: «Қани энди толиблар унга ўхшаб, муриднинг

олдига барча нарсани муҳайё қилиб келса ва фақат ижозат беришига қолса, унда барча куваёт бор», — дедилар.

Мавлоно Абдурахмон Жомий. «Нафаҳот ул-унс» китобида ёзадилар: «Менинг эшитишимча, Мавлоно Яъқуб Чархий айтган эканлар: «Бир азизнинг суҳбатига келган ҳар бир толиб Хожа Убайдуллоҳдек бўлмоғи керак. У чирогини ёнишига тайёр қилибди, ёғу пилигини ҳозирлабди, унга фақат гўгурт чақиш қолибди, холос».

Хазрати Эшон (Хожа Ахрори Валий) деди: «Мавлоно Яъқуб Чархийдан қайтганимиз ижозат сўраганимда хожалар тарикасини тўлиғича баён қилиб бердилар. «Тарикати робита»га етганда эса: «Бу тарикани айтишдан кўрқма, истеъдод эгаларига уни етказ», — дедилар.

1. Тарикати робита — фикран тарбиялаш, бунда пир муриддин узокдан туриб, маълум таъсир ўтказиш йўли билан тарбия қилади.

Ҳикоятдан кўриниб турибдики, нақшбандия сулуқининг йирик намоёниси Хожа Убайдуллоҳ Ахрор ҳам Мавлоно Яъқуб Чархийга тан берган ва унга мурид бўлган экан.

Мавлоно Яъқуб Чархий ўз устози Хожа Баҳоуддин Нақшбанд ҳақида ёзаркан, «Мендан нимаики етган бўлса, бошқаларга етказ» деган амрларига фармонбардор бўлиб, кўнглидан келганича, хозир бўлганларга хитоб (сўзлаш) орқали, гойибдагиларга китоб орқали етказишига ҳаракат қилдим», деди.

Ҳақиқатан ҳам, Мавлоно Яъқуб Чархий бир қанча асарлар ёздики, бу ерда уларнинг рўйхатини келтириб ўтиш мақсадга мувофиқдир:

- 1. «Тафсири Чархий» («Чархийнинг Куръонга қилган тафсири»).
2. «Ар-рисолату-л-абдолия» («Абдоллар ҳақида рисола»).
3. «Рисолаи унсия» («Дўстлик ҳақида рисола»).
4. «Рисола дар сийрати Мустафавия ва тарикати мустақимия» («Мустафого хос сийрат ва тўғри йўллар ҳақида рисола»).
5. «Рисола дар илми фаройиз» («Фарз нарсалар ҳақида рисола»).
6. «Рисола дар ақоид» («Ақоид илми ҳақида рисола»).
7. «Рисола фи-л-хисоб ва-л-фаройиз» («Ҳисоб ва мерос тақсими ҳақида рисола»).
8. «Мухтасар дар баъни силсилаи нақшбандия» («Нақшбандия сулуқи ҳақида қисқача рисола»).
9. «Шарҳи асмоуллоҳ» («Аллох исмларининг шарҳи ҳақида рисола»).
10. «Шарҳи нуваду нуҳ ном» («Аллоҳнинг тўқсон тўққиз исмининг шарҳи»).
11. «Фаройизи манзума» («Назмий фарз нарсалар ҳақида»).
12. «Шарҳи кўнглик фақат Куръони каримга тафсир етган олим сифатидагина танийди. Унинг мақбараси пештоқига «Тафсири олим» деб ёзиб қўйилган, бошқа асарлари ҳақида бу ерданга ҳеч нарса битилмас экан. Асарлари рўйхатидан кўриниб, турганидек, Чархий Нақшбандия силсиласини баён қилувчи алоҳида рисола ҳам ёзган. Бундан ташқари, у «Рисолаи унсия» («Дўстлик рисола»)ни ёздики, унда Хожа Баҳоуддин билан учрашгани, унинг таълим-тарбияси ва тарикат йўлида бу юрган ишларини мукаммал баён қилиб, ўз устозларининг номи ва шуҳратларини ёнишига хизмат қилди. Чархий 851 ҳижрий, 1447 мелодий йили вафот этган.

Мавлоно Яъқуб Чархийнинг қабри, эски манбалар бўйича, Хисори Шодмон музофотининг Халғиту деган кишлоғида жойлашган. У хозирги Душанбе шаҳри ақинда. Қабр ёнида катта жомеъ масжиди бор. Чархий ҳақида энг катта зиёратгоҳлардан бири бўлиб, бу ерга одамлар тинимсиз оқиб келади. Мақбара ва масжид саҳни ниҳоятда файзли, бу ерга келган ҳар бир одам руҳи ором топаётганини ва кўнгли юмшай бошлаётганини ҳис қилади. Бунда кўнгли буй чўзган улкан чинорлар ўзининг ҳайбатини билан юракларга гулур солади ва ўз бағрида узок ўтмишнинг буюк воқеаларини яшириб туради. Айтишларича, шу чинорлардан бирини улғу сўфий шоирлардан бири Бобораҳим Машраб ўтказган экан.

ХУЛОСА

Биз Хожа Баҳоуддин Нақшбанднинг ўз йўлини қўйиши мумкин бўлган тўрт халифаси билан танишиб чиқдик. Уларнинг ҳар бири Баҳоуддиндан сўнг нақшбандия сулуқини ривожлантиришда катта хизматлар қилганини кўрдик. Айниқса Хожа Мухаммад Поро ва Мавлоно Яъқуб Чархий нафақат халқни бу йўлга тарғиб қилди, балки турли мавзуларда ёзган асарлари билан ўз даврида ҳам, ундан кейин ҳам маданий ва маънавий ҳаётда катта из қолдирдилар. Уларнинг илмий меросини ўрганиш ҳақида дарвадга сиёсий, тарихий ва маданий ўнгиридаги катта ёрдам беради. Чунки, нақшбандия йўлини ўрганиш ва тадқиқ этишда беқийс аҳамиятга эгадир.

Махдум ҲАСАНИЙ,
Ўзр ФА Шарқшунослик институтининг
Кўлэмаларни сақлаш ва рўйхатга олиш бўлими мудири

ИБРОҲИМ ТАБИБНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИ ҲАҚИДА АЙТГАНЛАРИ

Кўнча ва навқирон Тошкент ҳақида шундай дейдилар: «Бу шаҳарнинг сувини бир бор ичган чумчүк Маккадан ҳам қайтиб келади», Бу нақл беҳиз айтилмаган.

Раҳматли бобом — уч марта Ҳаж зиёратини адо этган инсон Маккада араблар билан курган суҳбатига Тошкентни таърифлаганларида даврадошлари унга: «Аҳмоқ ўзини, тентак қизини мақтар» деган мазмунда шубҳа ва гумон билан қарайдилар. Шунда бобом улар олдида шарт қўйдилар: «Тошкентга ёзнинг бошларида борасизлар. Тут майизлар ариқларда қаймоқ боғлагандек оқшишни, олмалари эшақ егани учун, «эшақ-олма» деб аталганини, йигирма одим ерда беш хил навли узум ўсишининг шоҳиди бўлиб, ҳосилини то-тиб кўрасизлар. Мабодо, айтганларим исботланмаса, уч туя молни ўз ёнимдан тайёрлаб бераман...»

Араблар ҳам аҳд қилган бўлсалар керакки, баҳорда карвон йўлга чиққани ҳақида хабар келади. Қирқ иккинчи кун сайёҳлар Тошкентга етиб келиб, Чорсу-қай қарвонсаройга қўнади.

Араблар «Ховузбоғ» маҳалласидаги (ҳозирги Хадра тепазидаги) ҳовуз усти тут мевалари билан қопланганлигини кўрадилар. Новаз мавзесидидаги (ҳозирги «Ҳамза» метроси бекети) табиблар дархонлиқка олган боғларда бўладилар. Бог уч қаватли, мавсумга қараб, уч ҳовузли ва шийпонли бўлган: Баҳорда юкори боғда, ёзда ўртадаги, кузда эса паски боғда яшашган...

Араблар оғзига солса, юмшоқ кўзга сарғайдиган ширмоқ узумлардан, юмшоқ «пахта олмалар» дан, ёзда тошдек, киша сап-сарик пишадиган ноқлардан, шираси лабини лабга пайвандлаб қўядиган қўнлардан, кўкракни покиза қиладиган тарвузлардан тановул қилишди.

Қўруғини кўтаролмайдиган қора кўчқорлар гўштидан тотиб қуришади.

Сафар охирида қолганда, бобомиз кўнларини кўксиларига қўйиб: «Уч туя молни йўлга ҳозирлашга рухсатми?» — дейдилар. Араблар эса: «Йўқ, шариатда сиз ютдингиз. Айтган гапингиз ростлигига имонимиз қомил бўлди. Энди сиз эмас биз икки нортуйани

ташлаб кетамиз. Раёйимизни қайтарманг, бу нортуйалар наслдорлиги ила бизнинг юртда машҳур, баҳоси баланд», дейишади.

Ҳақиқатдан ҳам, туяларнинг хабари турман сардорларига етиб борган, улар ҳар иккала туяни ҳам кўк тулпор отларга алмашиб олиб кетадилар...

Қадим Тошкент Чирчиқ қирғоқларидан бошланган, чопқину босқинлар, уруш-

боғласа, йигит мағлуб бўлиб, кулгига қолган.

Тошкентни забт этган араб саркардаси Уккаи Коша масжиди ёнида қадимий оташпарастларнинг ибодат-хонаси бўлган. Эски одад буйича ёмғир бўлмаган йиллари «эски номозгоҳда» махсус ибодат уюштириларди. Ҳамаёққа қурбақа осиб ташланарди. Эски номозгоҳда хон фармонлари ўқилар, айни чоғда бу жой жа-

си Дарвишхон билан ақин эканлар. Дарвишхон зуқко инсон бўлиб, дунёни идрок этишда Юнусхондан қолишмаган. Олам тарозининг палласи ўзгарганини, Мағрибдаги равнақ Маширакка ўтганини яхши сезган. У Туркистон сарҳодимини белгилаб, бойлигини хомчўт қилишга, халқни ҳисобга олишга бел боғлайди. Ҳамма олимларни, табибларни, миробларни, дунёвий илм-

қўлаб етиштирган. Зиёфатларда алтабта ҳар бир кишига «ҳожининг сабзиси» тарқатилган. Ўша даврда сабзи иштаҳа очувчи, овқатни ҳазм қилдирувчи пиёз ўрнига берилган.

Араббой табибларнинг маломатида дуч келиб, беморларни парҳез билан қийнамаган, фақат меъёрни белгилаб берган. Синган-чиққан суякларни даволашда жарроҳлик борасида қизиган мис сим билан муолажа қилишни қўллаган.

Араббой даврида табиблар кутубхонаси бойган. Унинг мол-мулки, дўконлари Сайрамда ҳам, Сибирда ҳам, Гулжада ҳам бўлган. Миср, Сурия каби араб мамлакатларидан, Хиндистондан карвонлар гоҳида тижорат моллари ила табибчиликка оид китобларни ҳам олиб келганлар. Бухородан мисдан бўлган тиббий асбоблар, ҳавоначалар келтирилган ёки махсус буюртма бўйича Тошкентга тайёрланган.

Минг афсус, Араббойнинг тадқиқотлари ва амалий ишлари чопқину босқинлар, ҳукмдорликнинг алмашиши оқибатида завол топган. Шундай даврларда у карвон хозирлаб, ҳаж сафарига отланган, гоҳида икки-уч йиллик дунё кезган, зиёрат ва тижорат ишлари билан машғул бўлган. У ўз замонасининг оғирлиқларини бошидан кечирган. Гап шундаки, Тошкент шаҳрини Бухоро хони Имомқули забт этди. У орқага қайтиши биланок шаҳар аҳли ўзбосимчиликка берилиб, унинг амирига итот этмайдди. Шундан сўнги Имомқули шаҳар аҳлини карвонлари олам кезган, Сибирга кўп катнаган, бу ёни то Испанияга қадаг борган. Сибирдан мўйна, дори-вор гнёҳ келтирган.

Қадимий одад бўйича бой ва мансабдорлар, хонлар бирор хунар эгаси ёки илм соҳиби бўлганлар. Жумла-ран, Араббой дархонлик олган, мол-мулк, дўкон, ер-сув эгаси бўлиш билан бир қаторда мўйнаси ҳамда табибчилик ила элга танилган. У, айниқса, табобат борасида ўз замонасининг камолатли кишиларидан ҳисобланган. Унинг қай дорини қандай қўлаш, дори-вор ўсимликлардан қандай фойдаланиш, муолажа усуллари ҳақида фатвоиси сўзсиз бажарилган.

Араббой табобат соҳасида Ибн Синонинг давом усуллари — «Тиб, ўт, сўзи» тан олган ҳолда Розийни ўзига устоз деб билган. Розийнинг табобати — «Дори овқат, овқат дори бўлиши» кераклигига амал қилган. Шу боси боғларида турли хил сабазот ва мевалар

дан хабардорларни йиғиб Туркистондан бошлаб токи Сирдарё этакларигача бўлган сарҳадда неки донгвор, ҳайвонот олами, дехқончиликка ўнғай ер, ҳазиналар борлигини белгилаб кишиларни буюради. Унинг амрига қўра, олимлар сараланади. Маҳаллий хонларга номлар юборилади. Шу тарихи «Тибий Дарвишхон» рисоласи дунёга келади.

Бобокалонимиз Араббой шу олимлар орасида сарқорлик вазиёларидан биригине бажаради. У кишининг карвонлари олам кезган, Сибирга кўп катнаган, бу ёни то Испанияга қадаг борган. Сибирдан мўйна, дори-вор гнёҳ келтирган.

Қадимий одад бўйича бой ва мансабдорлар, хонлар бирор хунар эгаси ёки илм соҳиби бўлганлар. Жумла-ран, Араббой дархонлик олган, мол-мулк, дўкон, ер-сув эгаси бўлиш билан бир қаторда мўйнаси ҳамда табибчилик ила элга танилган. У, айниқса, табобат борасида ўз замонасининг камолатли кишиларидан ҳисобланган. Унинг қай дорини қандай қўлаш, дори-вор ўсимликлардан қандай фойдаланиш, муолажа усуллари ҳақида фатвоиси сўзсиз бажарилган.

Араббой табобат соҳасида Ибн Синонинг давом усуллари — «Тиб, ўт, сўзи» тан олган ҳолда Розийни ўзига устоз деб билган. Розийнинг табобати — «Дори овқат, овқат дори бўлиши» кераклигига амал қилган. Шу боси боғларида турли хил сабазот ва мевалар

дан хабардорларни йиғиб Туркистондан бошлаб токи Сирдарё этакларигача бўлган сарҳадда неки донгвор, ҳайвонот олами, дехқончиликка ўнғай ер, ҳазиналар борлигини белгилаб кишиларни буюради. Унинг амрига қўра, олимлар сараланади. Маҳаллий хонларга номлар юборилади. Шу тарихи «Тибий Дарвишхон» рисоласи дунёга келади.

Бобокалонимиз Араббой шу олимлар орасида сарқорлик вазиёларидан биригине бажаради. У кишининг карвонлари олам кезган, Сибирга кўп катнаган, бу ёни то Испанияга қадаг борган. Сибирдан мўйна, дори-вор гнёҳ келтирган.

Қадимий одад бўйича бой ва мансабдорлар, хонлар бирор хунар эгаси ёки илм соҳиби бўлганлар. Жумла-ран, Араббой дархонлик олган, мол-мулк, дўкон, ер-сув эгаси бўлиш билан бир қаторда мўйнаси ҳамда табибчилик ила элга танилган. У, айниқса, табобат борасида ўз замонасининг камолатли кишиларидан ҳисобланган. Унинг қай дорини қандай қўлаш, дори-вор ўсимликлардан қандай фойдаланиш, муолажа усуллари ҳақида фатвоиси сўзсиз бажарилган.

Араббой табобат соҳасида Ибн Синонинг давом усуллари — «Тиб, ўт, сўзи» тан олган ҳолда Розийни ўзига устоз деб билган. Розийнинг табобати — «Дори овқат, овқат дори бўлиши» кераклигига амал қилган. Шу боси боғларида турли хил сабазот ва мевалар

дан хабардорларни йиғиб Туркистондан бошлаб токи Сирдарё этакларигача бўлган сарҳадда неки донгвор, ҳайвонот олами, дехқончиликка ўнғай ер, ҳазиналар борлигини белгилаб кишиларни буюради. Унинг амрига қўра, олимлар сараланади. Маҳаллий хонларга номлар юборилади. Шу тарихи «Тибий Дарвишхон» рисоласи дунёга келади.

Бобокалонимиз Араббой шу олимлар орасида сарқорлик вазиёларидан биригине бажаради. У кишининг карвонлари олам кезган, Сибирга кўп катнаган, бу ёни то Испанияга қадаг борган. Сибирдан мўйна, дори-вор гнёҳ келтирган.

Қадимий одад бўйича бой ва мансабдорлар, хонлар бирор хунар эгаси ёки илм соҳиби бўлганлар. Жумла-ран, Араббой дархонлик олган, мол-мулк, дўкон, ер-сув эгаси бўлиш билан бир қаторда мўйнаси ҳамда табибчилик ила элга танилган. У, айниқса, табобат борасида ўз замонасининг камолатли кишиларидан ҳисобланган. Унинг қай дорини қандай қўлаш, дори-вор ўсимликлардан қандай фойдаланиш, муолажа усуллари ҳақида фатвоиси сўзсиз бажарилган.

Араббой табобат соҳасида Ибн Синонинг давом усуллари — «Тиб, ўт, сўзи» тан олган ҳолда Розийни ўзига устоз деб билган. Розийнинг табобати — «Дори овқат, овқат дори бўлиши» кераклигига амал қилган. Шу боси боғларида турли хил сабазот ва мевалар

дан хабардорларни йиғиб Туркистондан бошлаб токи Сирдарё этакларигача бўлган сарҳадда неки донгвор, ҳайвонот олами, дехқончиликка ўнғай ер, ҳазиналар борлигини белгилаб кишиларни буюради. Унинг амрига қўра, олимлар сараланади. Маҳаллий хонларга номлар юборилади. Шу тарихи «Тибий Дарвишхон» рисоласи дунёга келади.

Бобокалонимиз Араббой шу олимлар орасида сарқорлик вазиёларидан биригине бажаради. У кишининг карвонлари олам кезган, Сибирга кўп катнаган, бу ёни то Испанияга қадаг борган. Сибирдан мўйна, дори-вор гнёҳ келтирган.

Қадимий одад бўйича бой ва мансабдорлар, хонлар бирор хунар эгаси ёки илм соҳиби бўлганлар. Жумла-ран, Араббой дархонлик олган, мол-мулк, дўкон, ер-сув эгаси бўлиш билан бир қаторда мўйнаси ҳамда табибчилик ила элга танилган. У, айниқса, табобат борасида ўз замонасининг камолатли кишиларидан ҳисобланган. Унинг қай дорини қандай қўлаш, дори-вор ўсимликлардан қандай фойдаланиш, муолажа усуллари ҳақида фатвоиси сўзсиз бажарилган.

Араббой табобат соҳасида Ибн Синонинг давом усуллари — «Тиб, ўт, сўзи» тан олган ҳолда Розийни ўзига устоз деб билган. Розийнинг табобати — «Дори овқат, овқат дори бўлиши» кераклигига амал қилган. Шу боси боғларида турли хил сабазот ва мевалар

Ақбар ЮНУСОВ

Одамлар, одамлар...

ОРЗУЛАРИМ ҲАҚКИ, ЯШАЙМАН...

Дунёда исботсиз қабул қилинадиган аксиомалар ҳеч қандай ажаблантирмайди. Яна шундай иборалар борки, аксиомалардан фақли уларок, мунозарасиз ҳаммазанинг дилига мос келади. Жумлаи жаҳоннинг яратилганидан бун Онаннинг муқаддаслиги бобида айтилган сузлар ҳам сузимизнинг бир далилидир.

ламлари ийиб, ювош бўлиб қолса, Мехр билан айтилган суз сизни йўлга солади. Марҳамат опа Қосимова бундан роппа-роса олтими йил муқаддам Тошкент шаҳрида таваллуд топган. Ҳаётининг айни кизгин палларари эл орасида ўти — 1954 йили ТошДДнинг журналистика факултетини тугатгандан бошлаб дорилфунуннинг факултетлари фаалсафа кафедрасида ишлаб келди. Бу даврда опа фалсафа фанлари номзоди, доцент унвонларига эришди. Унлаб конференцияларда фалсафа фанини ўқитиш услуби тўғрисида маърузалар қилди. Унлаб илмий мақолалар ва

қўнларимиз ёзди. Уқиш даврида собиқ тузумнинг «партия мактаби» курси-

ни тугатган бўлса-да, оиласидан ортирган вақтини фақат илмий ишларга бағишлади, оилани муқаддас билди. Бугун опанинг тўрт нафар фарзанди қаватига қўшилган. Қизлари Шоира филолог, Малика тадқиқотчи, Шаҳноза арабшунос, угли Уткиржон дорилфунун филология-туркология факултетининг сунғи босқинида ўқияпти. Бир-биридан ширин олти невараси бор. Марҳамат опани нафақадан сўнг ҳам шоғирларди тинч қўйишмади. Пойтахтдаги 249-мактаб аҳли кўярда-қўймай «Жамият ва инсон» фани ўқитувчилигини опага топширишди.

— Умрим давомиде бир ҳақиқатга тақрор-тақрор амин бўлиб келаман, — дейди Мар-

ҳамат опа. — Инсон боласини яратган истаган орзусига етказайди. Биз ана шу умидлар ҳақида яшаш, курашини инсоннинг бурчи эканлигини англаб етсак бўлади. Мен қизларимиз ва филолог бўлиб, мустақам ва хотин-ҳам оила қуришини, йиғиларини ҳар бири эркин ва етук жамият қуришини ўз бурчлари биллиб яшашларини истардим.

Кўтлуп ёшни қаршилаб турган Марҳамат опанинг ушбу сузлари ҳам мекрибон қалбнинг инъикоси бўлиб турибди. Биз-да опанинг сузлари-га қўшилиб, янада янги ниятларга етиб юришларига тилақдошимиз.

Б. ПИРНАФАСОВ

ДЕҲҚОНОБОДЛИК МУРАББИЙ

Кеч кузакнинг бўсағаси. Тирамоҳнинг жарчи турналари оқиртмаликларнинг юрагига совуқ хабар шамширини сермаб ўтгандек бўлди. Ва ўша тонг бир дилбар юрак, шерьият изтиробларига ошно юрак бевақт узилган япроқдек учди-кетди.

«Деҳқонобод овози» газетасининг муҳаррири, бағри кенг устоз, мураббий, ажойиб инсон Хусан ака Эшмуродов бир кунда абадий кўчган кишига айланиб қолди.

Устоз кирчиллама қирқ ёшига эиндигина саккиз баҳор кўша олганди. «Кўнгиротнинг кўши